

Административните услуги и условията за бизнес: гледната точка на бизнеса

Юлиана Хаджичонева е експерт с над петнадесет годишна практика в сферата на доброто управление, модернизирването на администрацията, административното регулиране и обслужване на гражданите и бизнеса. Докторант и хоноруван преподавател е в Нов български университет с фокус върху бизнес средата, конкурентоспособността и иновациите. Консултант е по разработване и управление на проекти. Притежава магистърска степен по управленски науки от Университета на Лиеж, Белгия, и по международни икономически отношения от Университета за национално и световно стопанство, София.

Подобряването на административните услуги и условията за предприемачество и бизнес е във фокуса на проведено национално проучване на предприятията в рамките на изследователска работа по въпросите на конкурентоспособността, бизнес средата и административния товар върху бизнеса в България. С настоящата публикация се цели представяне и запознаване на широката общественост с резултатите от изследването. Предвид формата и целите на публикацията, представянето е ограничено и профилирано по един признак от включените в изследването, а именно според големината на предприятията - микро, малък, среден и голям бизнес.

Проучването е извършено в периода от средата на м. януари до средата на м. март 2015 г. Чрез проучването се цели получаване на актуална, достоверна и точна информация за въздействието на публичните политики върху средата за предприемачество и правене на бизнес в България след 2008 г., за редуцирането на административните спънки и за отражението им върху конкурентоспособността на предприятията. Обхванатият период за нуждите на проучването е след горепо-

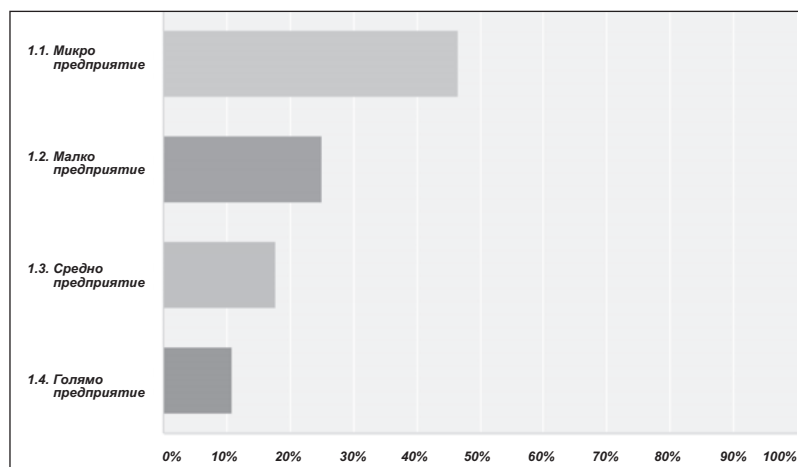
сочената година поради това, че тогава се предприема по-систематичен подход и въвеждане на целенасочена политика за облекчаване и намаляване на административната тежест върху бизнеса на европейско и национално ниво. Проучването е насочено към предприемачи и бизнесмени, които развиват стопанска дейност в България, като обект на проучването е единствено управленският състав на изследваните предприятия.

Основният метод на регистрация е чрез индивидуална анкета по електронен път, който представлява над 96% от всички постъпили анкети от респонденти.

Обща информация

В проучването участват общо 223 респонденти - представители на бизнеса в България. След първична обработка на данните за настоящата работа се прави анализ общо на 204 броя анкети². Представени са всички групи предприятия³ според броя на заетите в тях лица (Графика 1).

Графика 1. Вид предприятие-респондент

² 19 броя анкети не са включени в анализите поради непълнота на данните по същество.

³ Микро предприятия (до 9 броя на заетите в тях лица), малки предприятия (10-49 броя заети лица), средни предприятия (50-249 броя заети лица) и големи предприятия (над 250 заети лица).

Микро предприятията са с най-широко участие в проучването: те представляват почти 50% от всички респонденти⁴. Следват малките предприятия с 25% участие. Големият бизнес има присъствие в анкетата с 10%. 70% от респондентите са предприемачи, собственици на бизнеса или президенти и управители⁵ в предприятието.

В изследването са обхванати всички икономически сектори в България според Класификацията на икономическите дейности на Националния статистически институт⁶. Почти 40% от респондентите се идентифицират в графата „Други дейности“. Между 6 и 8% са представителите на секторите „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти, далекосъобщения“, „Преработваща промишленост“, „Административни и спомагателни дейности“ и „Култура, спорт и развлечения“. Сравнително равнопоставено са представени хотелиерството и ресторантьорството, строителството, търговията, транспорта и професионалните дейности и научни изследвания. Добивната промишленост, енергетиката и водите са с по един респондент.

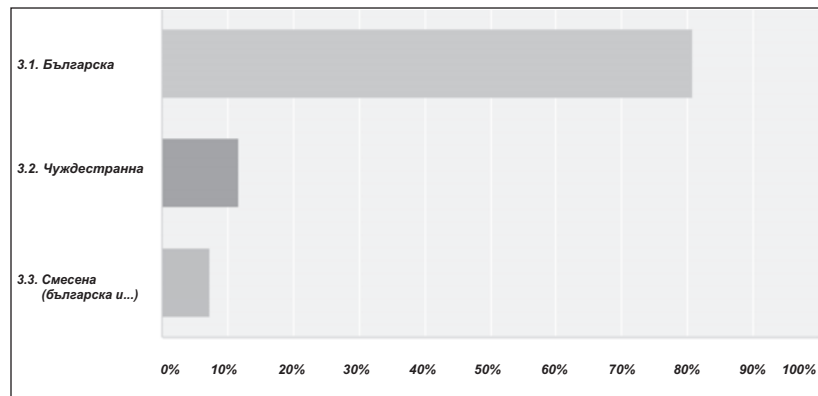
Според собствеността на предприятието се наблюдава участието едновременно на български, чуждестранни и смесени (българска и чуждестранна собственост) предприятия. С най-голямо участие е бизнесът с българска собственост, показан по-долу на Графика 2.

⁴ Проучването не представлява пропорционална извадка на броя на нефинансовите (и финансови) предприятия по групи според броя на заетите в тях лица, съответно 92 % микро предприятия общо за страната, 6 % малки предприятия, 1 % средни предприятия и 0,2 % големи нефинансови предприятия за 2013 г. За повече информация вж. <http://www.nsi.bg/bg/content/8212/%D0%B1%D1%80%D0%BE%D0%B9-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0>

⁵ От които 50 % са собственици и съдружници, а 20 % са президенти, изпълнителни директори и управители.

⁶ КИД 2008, наличен на: www.nsi.bg.

Графика 2. Собственост на предприятието

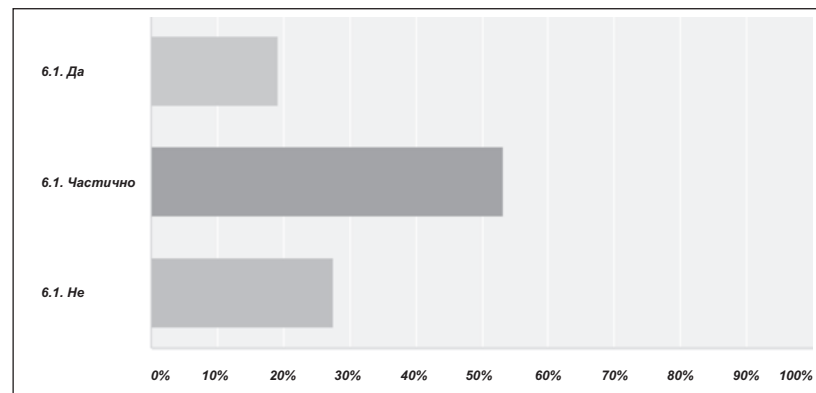
Като цяло, можем да заключим, че в отвореното за българските предприемачи и бизнес национално изследване са представени всички групи предприятия, икономически сектори⁷, видове собственост на предприятия и основно участва висшият мениджмънт на стопанските субекти в лицето на собственици, съдружници, управители и др. Това уточнение е от значение за нивата на информираност, възприятията и оценката на бизнес средата, публичните политики и конкретно по отношение на административното обслужване на бизнеса, пречките и тяхното въздействие върху стопанската дейност.

Условия за предприемачество и бизнес

В основната си част предприемачите и бизнесът са запознати частично или не са запознати с предприетите от правителството мерки за подобряване на бизнес средата. От Графика 3 е видно, че по-малко от 20% от респондентите потвърждават, че познават предприетите от държавната администрация действия за подобряване на условията за правене на бизнес.

⁷ Нефинансови предприятия.

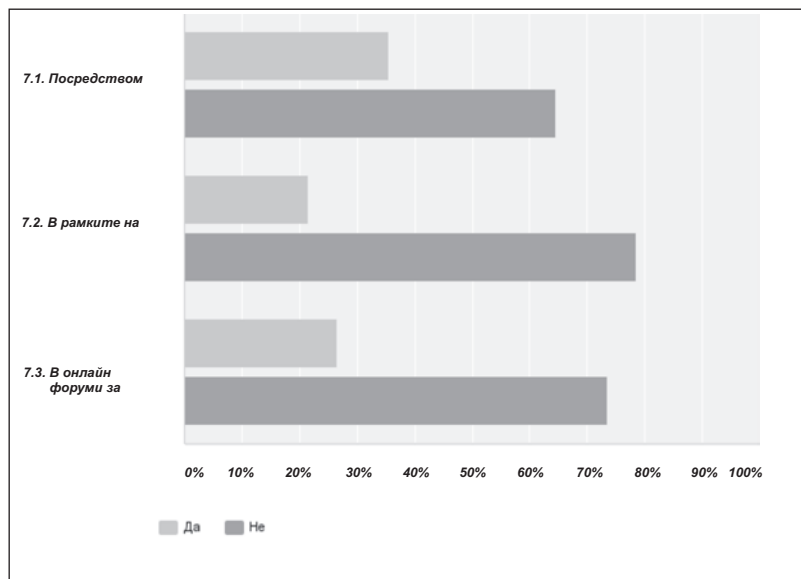
Графика 3. Информираност за мерките за подобряване на бизнес средата

При микро предприятията 15% от респондентите посочват, че имат информация по какъв начин правителството подобрява условията за бизнес. Два пъти повече нямат такава информация. От малките предприятия почти 20% са информирани, с два процентни пункта под неинформираниите. При средните предприятия се изравняват положителните и отрицателните отговори, като една четвърт не са запознати и точно толкова са запознати. Противно на очакванията, около 30% от големите предприятия са във всеки от двата полюса: малко под 30% са запознати и малко над 30% не са запознати с мерките за подобряване на условията за правене на бизнес.

Между 20 и 30% са представителите на бизнеса, които дават предложения за подобряване на политиките за бизнес средата чрез участие в обществени дискусии и дебати, в рамките на консултативен процес или чрез онлайн форуми за обществени консултации. На Графика 4 е представена активността на предприятията в посочените три насоки.

Графика 4. Участие на бизнеса във формирането на политики за бизнес средата чрез предложения⁸

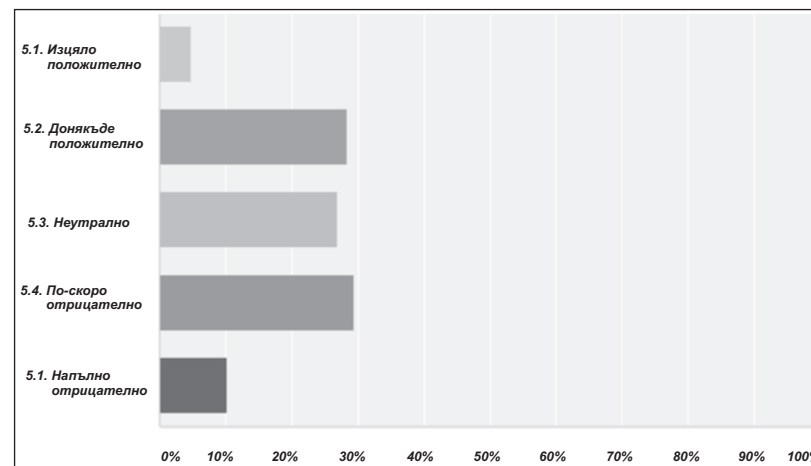
Част от респондентите посочват, че участват в анкетни допитвания, в които правят предложения за подобряване на условията за бизнес. Големите предприятия, като цяло, са най-активни и по трите линии. Най-високата им активност е в обществените дебати – 50% от тях участват в обществени дискусии. Следвани са от средните предприятия, които също имат най-голяма активност в обществените дискусии. От големите към малките предприятия участието с предложения от бизнеса прогресивно намалява. Микро предприятията се отличават с по-висока активност в сравнение с тази на малките предприятия. При малките предприятия е характерно по-голямото присъствие в онлайн форуми за обществени консултации, различаващо се само с пет процентни пункта спрямо това на големите предприятия.

⁸ Да се чете: 7.1 Посредством участие в обществени дискусии/дебати, 7.2 В рамките на консултативен процес, 7.3 В онлайн форуми за обществени консултации.

Направените предложения от бизнеса са взети под внимание едва в 2% от случаите или това представлява общо четири предложения, съответно респонденти - един представител на микро предприятие, един представител на малко предприятие и двама представители на големи предприятия. Частично взети под внимание са предложенията на 38% от респондентите, които са давали такива. Анализите показват, че средните предприятия имат най-нисък дял предложения, които са взети под внимание - почти 23%.

Цялостното въздействие от политиките за бизнес средата върху стопанските субекти се оценява изцяло положително от почти 5% от респондентите срещу 10%, чиято оценка е напълно отрицателна. Близко 30% от бизнеса заема неутрална позиция. Останалата част от бизнеса е сравнително по равно разпределен с лек превес към негативната оценка, представено на Графика 5 по-долу.

Графика 5. Оценка на въздействието на политиките върху бизнес средата

По-задълбоченият анализ на данните от проучването показва, че микро предприятията дават най-негативна оценка на въздействието от политиките за бизнес средата върху техния бизнес, следвани от средния бизнес. Съответно, само 1% от микро предприятията дават положителна оценка и 6% от средните предприятия. 5% от големия бизнес също дава негативна оценка, но такъв е процентът и на положителните оценки от средния бизнес. Същевременно, неутралната позиция е застъпена най-силно при микро предприятията (31%), следвани от големите предприятия (27%), малките предприятия (25%) и накрая са средните предприятия (19%). Като цяло, малкият и средният бизнес оценява по-положително въздействието от действията на правителството за подобряване на условията за бизнес. При големия бизнес се наблюдава относително равномерно разпределение на оценката.

Подобряване на административните услуги

Подобряването на административните услуги е тясно свързано с политиките за въвеждане на комплексно административно обслужване и за намаляване на административните тежести върху бизнеса. Сред мерките за редуциране на товара са премахване на задължения за информиране, подаване на заявления и документи по електронен път, служебно събиране на данни и т. н.

Според проучването, само 10% от бизнеса е запознат в пълнота с държавната политика за намаляване на административните тежести. 32% от българските предприемачи и мениджъри не знаят за предприетите от правителството действия в тази насока. При по-детайлен анализ на данните се установява, че при микро предприятията този дял достига до 37%. При средните предприятия е най-нисък – 21%. От друга страна, 14% от големите предприятия познават политиките за редукция на административните спънки при 9% за всички останали групи предприятия. Повече от половината респонденти са частично информирани (54-70%). Що се отнася, обаче, до ефекта от посочената политика върху бизнеса, то по-малко от

7% твърдят, че има такъв и под 50% смятат, че има частичен ефект. Разликата сред представителите на различните групи бизнес е голяма: тя варира от 2 до 23% за наличие на ефект от политиките и от 36 до 59% за наличие на частичен ефект от провежданата политика.

Според бизнеса, именно подобряването на административното обслужване ще доведе на първо място до повишаване на ефекта от предприетите мерки за редуциране на административния товар. Обобщено, 64% от респондентите дават приоритет на тази мярка в сравнение с по-широки консултации с бизнеса (56%), предварително обсъждане на конкретните предложения и мерки (50%), повишаване на прозрачността за политиките и съответните мерки (40%) и др. Докато микро, малкият и средният бизнес категорично поставят подобряването на административното обслужване на първо място, то големият бизнес поставя основен акцент върху повишаването на прозрачността за постигнатите резултати от провежданите публични политики.

Средно 60% от българския бизнес анализира периодично разходите, които прави, за да отговори на регулативните изисквания. Частичен анализ извършват близо 27% от предприятията. Периодичен пълен анализ на данните се извършва в 73% от големите предприятия, съответно при микро предприятия е с 19 процентни пункта по-малко.

Подобряването на регулациите и подобряването на ефективността на публичните институции са сред първите три най-важни условия за по-добра бизнес среда в България.

⁹ Сборът от процентите надхвърля 100, поради това, че е предоставена възможност за даване на повече от един отговор от респондентите.

Заключение

В съответствие с представеното национално проучване на предприятията, подобряването на административните услуги и условията за предприемачество и бизнес следва да преминава по-интензивно през процесите на по-голяма диалогичност с бизнеса, прозрачност и отчетност.

Ефектът от провежданите политики за бизнес средата и предприетите мерки за намаляване на административните тежести ще се увеличи чувствително при предоставяне на по-добро административно обслужване, по-широко включване на бизнеса в консултациите и подобряване на регулациите.

Библиография

НСИ (2013): Статистически данни за броя на предприятията, налични на:

<http://www.nsi.bg/bg/content/8212/%D0%B1%D1%80%D0%BE%D0%B9-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0> (последен достъп: 22 април 2015)